

آیا حضرت پیامبر (صلی الله علیه و آله) شیعه بود یا سنی؟

■ شیعه در لغت به معنی پیرو است و در اصطلاح به کسانی گفته می‌شود که به امامت و خلافت بلافصل علی - علیه السلام - معتقدند و بر این عقیده‌اند که امامت او از طریق نص ثابت شده است و امامت حق او و فرزندان او است. [۱] در مقابل این دیدگاه اهل سنت قرار دارد، آنها باور دارند که درباره امامت و خلافت نصی از کتاب و سنت وارد نشده و تعیین خلیفه و پیشوای مسلمانان پس از رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - به انتخاب مسلمانان واگذار شده است. [۲] بنابراین اصطلاح شیعه و سنی بر امت پیامبر - صلی الله علیه و آله - اطلاق می‌گردد نه بر خود پیامبر - صلی الله علیه و آله - یا امام علی - علیه السلام - .

اما اینکه کدام یک از این دو اصطلاح مورد تأیید خدا و پیامبر - صلی الله علیه و آله - می‌باشد و در زمان حیات پیامبر در میان مسلمین رایج بوده است باید توجه نمود که به گواهی تاریخ، رسول خدا در طول حیات خود در موارد مختلف بارها از فضایل و مناقب و نیز قیادت و رهبری علی - علیه السلام - پس از خود سخن به میان آورد و این توصیه‌ها و سفارشات سبب شده بود که طبق روایات مستند در همان زمان پیامبر، گروهی دور علی - علیه السلام - را بگیرند و بنام شیعه علی - علیه السلام - شناخته شوند این گروه پس از رحلت پیامبر - صلی الله علیه و آله - بر همان عقیده پیشین خود باقی ماندند و مصلحت اندیشیهای فردی و گروهی را بر تنصیب رسول خدا در باب رهبری مقدم نداشتند و چنین بود که گروهی در عصر رسول خدا - صلی الله علیه و آله - و پس از درگذشت او به نام شیعه معروف شدند.

نوبختی متوفای (۱۳۱۰ هـ) می‌نویسد: شیعه به کسانی گفته می‌شود که در زمان رسول خدا و پس از او علی - علیه السلام - را به امامت و خلافت پذیرفته و از دیگران گسسته و به او پیوسته‌اند. [۳]

ابوالحسن اشعری از بزرگان اهل سنت می‌گوید: علت اینکه این گروه را شیعه می‌گویند آن است که اینان علی - علیه السلام - را پیروی کرده و او را بر دیگر صحابه مقدم می‌دارند. [۴]

شهرستانی (از اهل سنت) در کتاب ملل و نحل می‌نویسد: شیعه کسانی هستند که از علی - علیه السلام - بالخصوص پیروی کرده و به امامت و خلافت او از طریق نص و وصیت قایل شده‌اند. [۵]

بنابراین شیعه تاریخی جز اسلام و سرآغازی جز مبدأ پیدایش اسلام ندارد، و در حقیقت اسلام و تشیع دو رویه یک سکه‌اند که در یک زمان متولد شده‌اند پیامبر در نخستین روزهای دعوت آشکار خود بنی‌هاشم را جمع کرد و خلافت و وصایات علی را به آنان اعلان نمود و پس از آن نیز در مراحل مختلف بخصوص در روز غدیر خلافت او را رسماً اعلام داشت و خود پیامبر بذریع تشیع را اولین بار در دل صحابه غرس نمود و به مرور زمان

آن را رشد داد و جمعی از صحابه بزرگ مانند سلمان، ابوذر را شیعه نامید و مفسران در تفسیر آیه «اما کسانی که ایمان آوردند و اعمال صالح انجام دادند بهترین مخلوقات خداوند» [۶] گفته‌اند: که مقصود از این آیه علی و شیعیان اوست. [۷]

نوبختی گفته است: سلمان فارسی، ابوذر غفاری، مقداد بن اسود و عمار یاسر نخستین کسانی بودند که به نام شیعه نامیده شدند. [۸]

ممکن است گفته شود که: در زمان پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - مسلمانان به فرقه‌هایی تقسیم نشده بودند تا عده‌ای به نام شیعه معروف گردند بلکه همگی به نام مسلمان نامیده می‌شدند. در جواب باید گفت: اطلاق لفظ شیعه در کلمات پیامبر - صلی الله علیه و آله - ناظر به زمان آینده است چون پیامبر می‌دانسته که بعد از او مسلمانان، به دو گروه شیعه و غیر شیعه تقسیم می‌گردند بدین منظور برای حقانیت شیعه بعد از خود، در همان ابتدا پیروی از امام علی - علیه السلام - و اهل بیت - علیه السلام - را مورد تأیید و مایه نجات دانسته و بارها به مسلمانان ابلاغ نموده است. دلیل ما بر این ادعا روایات متواتر ثقلین، منزلت، غدیر و... می‌باشد.

اما اصطلاح اهل سنت در زمان پیامبر - صلی الله علیه و آله - و صحابه قطعاً نبوده و سالها بعد از رحلت رسول خدا - صلی الله علیه و آله - به وجود آمده است. در این باره دو قول است: عده‌ای مانند ابوحاتم رازی تاریخ پیدایش اصطلاح اهل سنت را زمان خلفای عباسی دانسته و گفته است: در عصر معاویه به گروهی از مسلمانان که هواخواه عثمان بودند «عثمانیه» می‌گفتند، این گروه در عهد حکومت عباسیان به نام اهل سنت نامیده شدند. [۹] و قول دیگر این است که تاریخ این اصطلاح به اوایل قرن دوم هجری باز می‌گردد. [۱۰]

با توجه به آنچه ذکر شد روشن می‌گردد که پیامبر گرامی اسلام نه شیعه بوده و نه سنی بلکه او رهبر و مقتدایی است که خداوند برای نجات بشریت و هدایت انسانها بسوی خویش مبعوث نموده است و در طول حیات خویش علی - علیه السلام - و پیروان او را که به اسم شیعه معروف بوده است تأیید نموده است.

برای مطالعه بیشتر به کتابهای ذیل مراجعه شود:

۱. پاسخ به ۶۰ پرسش، دفتر مقام معظم رهبری در امور اهل سنت بلوچستان.

۲. فرق و مذاهب اسلامی، ربانی گلپایگانی.

پیامبر - صلی الله علیه و آله - اهل بیت خود را به کشتی نوح تشبیه کرده که هر کس بر آن نشست نجات یافت و هر که از آن تخلف جست غرق طوفان گردید.

-
- [۱] . شیخ مفید، محمد بن محمد بن نعمان، أوائل المقالات، ص ۴۱، لبنان، دارالمفید، دوم ۱۴۱۴ هـ .
 - [۲] . بغدادی، عبدالقاهر، الفرق بین الفرق، ص ۶-۷، بیروت، دارالمعرفه، بی تا.
 - [۳] . نوبختی، ابومحمد حسن، فرق الشیعہ، ص ۱۷، بیروت، دارالاضواء، ۱۴۰۴.
 - [۴] . اشعری، ابوالحسن، مقالات الاسلامیین، ج ۱، ص ۶۵، بی تا، بی جا.
 - [۵] . شهرستانی، عبدالکریم، ملل و نحل، ص ۱۳۱، بیروت، دارالکتب العلمیہ، ۱۴۱۰ هـ .
 - [۶] . بیئنه، آیہ ۷.
 - [۷] . سیوطی، جلال الدین، الدر المنثور، ج ۸، ص ۵۸۹، بیروت، دارالفکر ۱۹۹۳ م.
 - [۸] . نوبختی، فرق الشیعہ، ص ۱۷-۱۸.
 - [۹] . عاملی، سیدمحسن امین، اعیان الشیعہ، ۱، ۱۸، بیروت، دارالتعارف للمطبوعات، ۱۴۰۶ هـ .
 - [۱۰] . سبحانی، جعفر، بحوث فی الملل و نحل ۲، ۳۳۴، قم مرکز مدیریت اول، ۱۴۰۸.